

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ: «Εὖα Λίνα, μιά σέ δυό». Θίασος Κατερίνας 'Ανδρεάδη.— Είναι συγγραφείς που δοκιμάζουν το ταλέντο τους σε όσο το δυνατόν περισσότερα θέματα και το έργο τους φυσικά παρουσιάζει έτσι μεγάλη ποικιλία. Μά είναι κι' άλλοι που κίνητρο της τέχνης τους στάθηκε μια καταπληχτική αλήθεια που τους αποκαλύφθηκε στη ζωή κι' αυτήν έχει κέντρο το έργο τους, που σε φωτεινός κύκλος στρέφεται γύρω της, εξετάζοντας κάθε της άποψη.

Στους τελευταίους αυτούς ανήκει κι' ο Πιραντέλλο. Από το θέαμα της ζωής κι' από την ίδια τη γέυση της, ένα μονάχα πικρό κι' άπελπιστικό συμπέρασμα κέρδισε: πως καθένας άνθρωπος έχει τη δική του άποψη, που είναι φυσικά η αλήθεια του, ο κόσμος του και καμιά, μά καμιά συνάφεια δεν μπορεί να δημιουργηθεί ανάμεσα σ' αυτόν και στους άλλους που δεν μπορούν να τον καταλάβουν, όπως κι' αυτός μένει ξένος πια στον δικό τους τόν κόσμο.

Είναι ή παλιά γνωσιολογία των δικών μας σοφιστών: «Πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος», όμως έ-

φαρμοσμένη στη ζωή, στην ψυχολογία των ανθρώπων, στη δραματική τους υπόσταση. Στους σοφιστές, αφού το πρόβλημα ήταν μοναχά γνωστικό, μπορούσε στην πραγματική ζωή να τους σώσει ή ρητορική, ή τέχνη του λόγου. Να ξέρουν να ποδίζουν «το μαύρο άσπρο και το άσπρο μαύρο» όταν τους χρειαζόταν.

Στόν Πιραντέλλο το χάος που δημιουργείται δεν έχει γέφυρα, γιατί ο διχασμός, τότε ανάμεσα σε δυό άτομα, τότε ανάμεσα στην κοινωνία και στη ζωή του ατόμου, τότε μέσα στο ίδιο το άτομο, κάνει άβιωτη τη ζωή κι' όσο ζητάς να ξηγήσεις τόν κόσμο σου, τόσο παρανοείσαι κι' απομακρύνεσαι από την αλήθεια των άλλων. Μ' αυτή τη βάση, χωρίς να είναι διόλου μονότονα, γιατί ο κύκλος είναι μεγάλος και φυσικά κι' οι τομείς περισσότεροι, γράφει τα θεατρικά του έργα ο Πιραντέλλο. Είδαμε κατά καιρούς κι' έδω μερικά: «Τό έτος είναι άν έτσι νομίζετε», τό «Έξ πρόσωπα ζητούν συγγραφέα», τό «Νά ντύσουμε τους γυμνούς» και τό «Εὖα, Λίνα, μιά σε δυό» που μάς παρουσιάζει τώρα ο θίασος της κ. 'Ανδρεάδη. Τό θέμα είναι άπλό, χωρίς έπεισόδια κι' έναλλαγές και χωρίς πολλά πρόσωπα, όπως συνήθως στα έργα του Πιραντέλλο. Τά γεγονότα προαναγγέλλονται εύθους από την πρώτη πράξη κι' ο διχασμός της προσωπικότητας που είναι τό θέμα μαντεύεται κι' αυτός εύθους από την

άρχή. Όμως πόσο ενδιαφέρο στην ανάλυσή του.

Η 'Εβελίνα, ή ήρωίδα του έργου, ύστερα από μια ζωή γλεντιού κι' ανέφελος χαράς περνά μια μεγάλη δοκιμασία. Ο άντρας της κάνει μια κατάχρηση και την έγκαταλείπει μ' ένα παιδί και με άμφιβολους πόρους ζωής. Ο δικηγόρος της που την προστατεύει και την βοηθά να ξεκαθαρίσει και να κερδίσει την προίκα της, την έρωτεύεται και ζει μαζί της, σά νόμιμος σύζυγος, ανατρέφοντας τό γυιό της σάν αληθινός πατέρας κι' αποχτώντας μαζί της μια κόρη. Η 'Εβελίνα, που λέγεται τώρα Λίνα, έχει όλοτελα προσαρμωθεί στην καινούργια ζωή της. Ήταν εύθυμη, ξένοιαστη, ζωηρή κι' έγινε μετρημένη, λογική, συντηρητική και τετράγωνη σάν τόν έραστή της, που κι' αυτή όπως κι' ή κοινωνία δεν τόν λογαριάζει παρά σάν άντρα της νόμιμο. Άξαφνα ο σύζυγος ξαναγουριζεί. Δέ γυρεύει τίποτε κι' όμως άναστατώνει τά πάντα ο έρχομός του... Ο γυιός του πηγαίνει μαζί του και ή μητέρα άναγκάζεται φυσικά να πηγαίνει να βλέπει τό γυιό της... Έκει πάνω σ' ένα έξοχικό σπιτάκι ή 'Εβελίνα, που γίνεται τώρα Εὖα, όπως την έλεγαν στο πρώτο της σπιτικό, ξαναπαίρνει και την παλιά της υπόσταση... Πηγαίνει Ιπασσία, δισκοεδάξει, γελά, κάνει τρέλλες... Ξαναβρίσκει τόν παλιό έαυτό της κι' όμως άγρυπνά μέσα της κι' ο καινούριος... Η Λίνα έλέγχει την Εὖα, άνησυχεί για την κόρη της, άναζητάει τό σπίτι της. Μά κι' όταν ξα-

ναγουριζεί κι' ο έραστής την έλέγχει για τό παραστράτημά της, όπως αυτός τό νομίζει, μαζί με την κοινωνία, ή Λίνα δεν προδίδει την άλλη προσωπικότητά της. Σ' έναν ώραιότατο, μά άπαραίτητα μακροσκελή διάλογο, αναλύει τόν ψυχικό της κόσμο, τόν περιεργο διχασμό της, φανερώνει την έκπληξή της και πάλι να τρελλαθεί με τό άλυτο αίνιγμα. Η κορούλα της μόνο με την ξαφνική της εμφάνιση τή λυτρώνει για μια στιγμή. Είπ' ή άπάντηση τάχα που με τή στοργή και με την καρδιά δίνεται στις άνησυχίες του Νοῦ; Όχι! Ο Πιραντέλλο συνεπέστατος, όπως είπαμε στην αρχή, στις άπόψεις του, δέ θα πρόδιδε τόν έαυτό του με τόσο εύκολη και κοινότυπη λύση. Τό έργο τελειώνει με τό αίώνιο ρώτημα που κλείνουν όλα τά έργα του Πιραντέλλο, όπως τέθηκε στην αρχή. Πιό αίματηρό ίσως από τό νυστέρι της έρευνας, όμως άπάντητο. Και σάν κατεβεί ή σύλαϊα, φαντάζεσαι άκόμη τό δράμα να διαιωνίζεται στις ίδιες έναλλασόμενες σκηνές και την 'Εβελίνα νανάυεται πότε σε Εὖα και πότε σε Λίνα και να συγκρούεται πότε με την κοινωνία και πότε με τή διχασμένη ψυχή της.

Η λύση που φαινομενικά δίνεται στο τέλος με την εμφάνιση του παιδιού είναι προσωρινή λύτρωση. Υπάρχει και με τό σύζυγο ένα άλλο παιδί που κι' εκείνο την τραβά τό ίδιο, μά περισσότερο άκόμα —γιατί τά παιδιά είναι ή ένσάρκωση της

διπλής έσωτερικής της ζωής— υπάρχει μια άλλη υπόσταση μέσα της τό ίδιο αληθινή, σάν κι' εκείνη που έτυχε ν' αφήσει νικήτρια ή αύλαϊα.

Είπ' αλήθεια πως ο συναισθηματικός μας κόσμος δέ δέχεται άμεση συγκίνηση από τά έργα του Πιραντέλλο. Τά προβλήματα καθαρως διανοητικά, όσο κι' άν είναι αληθινά στη βάση τους, παρατραβιούνται από την έξονυχιστική έρευνα σ' άπιθανότητες, και τά παρακολουθείς μ' άγωνία, σάν ένα σκαιοβάτη που ταλαντεύεται έπικίνδυνα μπρός σου, μά που ξέρεις πως δεν κινδυνεύεις και πολύ να βρεθείς στη θέση του. Τό βαθύ ανθρώπινο δράμα που μάς άγγίζει άμεσα, γιατί είναι δικό μας σε κάθε του λεπτομέρεια, δεν τό βρίσκει στον Πιραντέλλο. Όμως σπάνια θεατρικός συγγραφέας κρατεί τόσο έντονο τό ενδιαφέρον και την περιέργειά μας όσο αυτός. Σε κάθε του φράση ψάχνεις να βρεις τή λύση, σε κάθε συζήτηση περιμένεις έναγωνία να δοθεί πιά ο μίτος της 'Αριάδνης.

Η έχτέλεση από την κ. Κατερίνα 'Ανδρεάδη ήταν άξιοθαύμαστη. Κατάφερε να κρατά άδιάπτωτο τό ενδιαφέρον μας και στους πιο σκαιοτηνείς διαλόγους, που δεν τους συζητούσε μόνο με θέρμη, παρά τους ζούσε μ' όλη της την υπόσταση και την ψυχική δύναμη. Η άγωνία του διχασμού κι' ή άνακάλυψη της διπλής προσωπικότητάς της τή δοκούσε όλόκληρη και κατάφερε να μάς μεταδίξει τόν ψυχικό κραδασμό της με τόν άμεσότερο τρόπο. Ήτον από τους καλύτερους ρόλους που έχει ένραρ-

κώσει. Αντάξιος κοντά της, στο ρόλο του πρώτου συζύγου ο κ. Αποστολίδης, με την ήρεμία, τό συγκρατημένο συναισθηματικό κόσμο και τή σιωπηλή δύναμη που έβαλε στον ήρωα του ο Πιραντέλλο.

Ο κ. Μορίδης είχε κατανοήσει τό ρόλο του έραστή και τό νευρικό παίξιμό του αυτή τη φορά χρειαζόταν. Μονάχα που ήθελε περισσότερη ποικιλία, γιατί χωρίς μεταπτώσεις κουράζει σε δυό όλόκληρες πράξεις τό ίδιο ζωηρό νευρικό παίξιμο. Ύστερα γιατί έπιμένει να δεικνύει τόν έαυτό του με μια βιαστική όμιλία που είναι φυσικό να γεννά τή δυσφορία, σε έργα μάλιστα, σάν τούτο, που όλο τό βάρος πέφτει στο διάλογο; Τό κάνει για να κερδίζει ένα γοργό παίξιμο; Μά κι' ή κ. 'Ανδρεάδη παίζει γοργά, φυσικότερα, άνετα κι' όμως δέ χάνει ούτε λέξη από τά λόγια της.

Από τους άλλους ήθοποιούς ξεχωρίζω τόν κ. Δαμασιώτη στη χαρακτηριστικότερη σύντομη εμφάνιση του και τόν κ. Φαρμάκη που είχε πολλή φρεσκάδα κι' άθρομηση σά γυιός της 'Εβελίνης. Τό σκηνικό του κ. Ζωγράφου στην πρώτη πράξη είχε κάποια έκζήτηση, μά στη δεύτερη ήταν πολύ καλό. Η μετάφραση της νεαροτάτης δίδως Μιράντας Οικονομίδου πολύ θεατρική και λογοτεχνική. Στην καλή αρχή της εύχόμεθα μια πλούσια συνέχεια και σε πρωτότυπες δημιουργίες.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ